

ORGANIZACIJOS TRUMPALAIKIO TURTO SĄNAUDŲ MODELIAVIMAS: TEORINIS ASPEKTAS

Lukas Giriūnas¹, Romualdas Valkauskas²

Vilniaus universitetas

El. paštas: ¹lukas.giriunas@ef.vu.lt, ²romualdas.valkauskas@ef.vu.lt

Santrauka. Siekiant įvertinti organizacijos finansinę būklę itin svarbu uždaviniu tampa trumpalaikio turto ir jam tenkančių sąnaudų analizė. Trumpalaikis turtas yra vienas iš pagrindinių organizacijos finansinės būklės ar veiklos efektyvumo vertinimo rodiklių, todėl ir jam tenkančių sąnaudų modeliavimas įgauna vis didesnę reikšmę finansinės analizės srityje. Atlikto mokslinio tyrimo metu pastebėta, jog trumpalaikiam turtui tenkančių sąnaudų apskaita yra ganėtinai sudėtinga, o pastarųjų apskaitos modeliavimas iki šios nėra parengtų vertinimo būdų ar metodų. Organizacijos trumpalaikio turto sąnaudų modeliavimo metodika yra sudaroma remiantis kiekybiniais bei statistiniais metodais, kurių praktinis pritaikomumas yra iliustruojamas konkrečiu pavyzdžiu. Sudaryta teorinė trumpalaikio turto sąnaudų modeliavimo metodika, tiek mokslininkų, tiek įmonės vadovų ar kitų suinteresuotųjų asmenų gali būti ganėtinai lengvai ir paprastai pritaikoma finansinės analizės praktikoje.

Reikšminiai žodžiai: trumpalaikis turtas, sąnaudų analizė, modeliavimas, finansinių ataskaitų vertinimas.

Įvadas

Egzistuojant sąlyginai aukštomis konkurencinėms verslo sąlygoms, tiek įmonės savininkams, tiek ir vadovybei esti labai svarbu turėti kuo daugiau išsamios ir detalios informacijos ne tik apie organizacijos valdymą, bet ir apie finansinę jos būklę, kad būtų sudarytos sąlygos, leidžiančios kuo išsamiau ir objektyviau įvertinti pozicionavimą rinkoje, ko plėtrą ar kitas konkurencines organizacijos galimybes ir grėsmes. Kaip teigia K. Rudžionienė (2009), apskaitoje nebeužtenka taikyti dvejybinių įrašų, registruoti visas ūkines operacijas ir ūkinius įvykius išsigijimo savi-kaina, bet reikia ir pasitelkti kitokius būdus, kad išsamiai ir teisingai būtų pateikta finansinė būklė ir veiklos rezultatai, pinigų srautai. Viena iš tokių, inovatyvių ir mokslininkų dar išsamiai neištirtų būdų yra ir trumpalaikio turto sąnaudų modeliavimas, tačiau dar kaip ir minėta, šioje srityje mokslininkai dar nėra atlikę konkrečių tyrimų, sukūrę modeliavimo metodikos. Vieni iš konceptualių apskaitos duomenų reikalavimų yra finansinių ataskaitų elementai ir jų įvertinimo būdai (Deegan 2003; Riahi-Belkaoui 2004). Lietuvos mokslininkai, tokie kaip A. Ivanauskienė (2006), J. Mackevičius (2003, 2005, 2009, 2010), R. Valkauskas (2010), J. Bukevičius, J. Žaptorius (2009), G. Grondskis (1999, 2000), V. Lakis (2001) ir kiti apžvelgia trumpalaikio turto sąnaudas ir jų įvertinimo būdus pagal Lietuvos apskaitos standartus. Tuo tarpu užsienio mokslininkai, tokie kaip C. Drury (2011), A. Bhimani, C.T. Horngren (2011), E.F. Brigham (2011, 2012), J.F. Houston (2012), M.C. Ehrhardt (2011), B. Baner-

jee (2005) pateikia kiek kitokius trumpalaikio turto sąnaudų įvertinimo būdus. Todėl itin svarbu mokslinio tyrimo uždaviniu tampa ne tik organizacijos trumpalaikio turto sąnaudų modeliavimo metodikos sukūrimas ir parengimas, bet ir jos praktinis pritaikomumas bei naudingumo identifikavimas.

Taigi, šio mokslinio straipsnio tikslas yra nustatyti teorinius aspektus, kurie įgalina parengti trumpalaikio turto sąnaudų modeliavimo metodiką. Pastarąją naudodami organizacijos vadovai galėtų optimaliai greitai nustatyti trumpalaikiam turtui tenkančias sąnaudas naudojant ne tik įprastus, bet ir matematinius modelius. Pastarasis taip pat įgalintų nustatyti ir trumpalaikio turto sąnaudas ir jų pokyčius bei jų dinamiką lemiančius veiksnius ir priežastis.

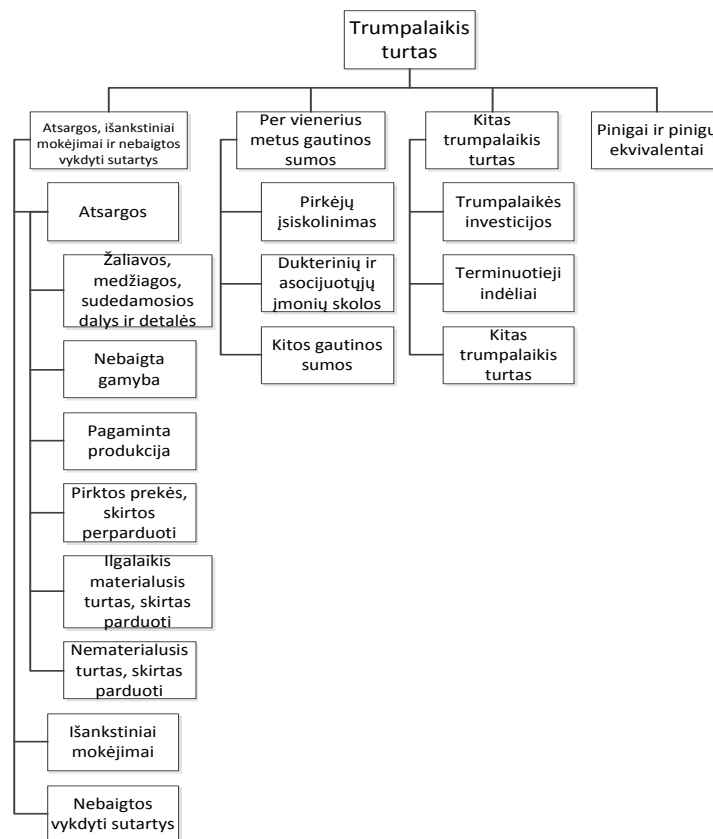
Trumpalaikio turto sąnaudų modeliavimas

Trumpalaikis turtas yra vienas iš svarbiausių elementų vertinant finansines ataskaitas, todėl jo detalesnė analizė ir pastarajai tenkančiai sąnaudų poreikis yra visiškai su-prantamas dalykas. Kadangi be materialaus turto jokia įmonės veikla praktiškai neįmanoma (Barenjee 2005). Tačiau jo analizė ir vertinimas neturėtų būti toks sudėtingas koks gali pasirodyti pavyzdžiui, gamybinėje įmonėje, kadangi turto priskyrimą trumpalaikiam apibrėžia ir nustato verslo apskaitos standartai, tačiau vis dėlto apskaita esti ganėtinai sudėtinga, o ir daugelis Lietuvos ar užsienio mokslininkų literatūroje net ir trumpalaikio turto sąvoką vis dėl to apibūdina skirtingai. Pavyzdžiui J. Mackevičius (2003) teigia, jog trumpalaikis turtas – tai turtas, kurį

įmonė sunaudoja ekonominei naudai gauti per vienerius metus arba vieną įmonės veiklos ciklą. Toks pateiktas sąvokos apibrėžimas atspindi tai, jog trumpalaikis turtas įmonėje sunaudojamas ne ilgiau kaip per vienerių metų laikotarpį, tačiau G. Kalčinskas (2010) papildo šią sąvoką pateikdamas dar ir tai, jog „turtas yra laikomas trumpalaikiu ne kalendorine, bet ir ekonomine prasme“. Pabrėžtina ir tai, jog pasak J. Bukevičiaus (2009) trumpalaikis turtas fiziškai gali būti ir labai ilgą laikotarpį, net keletą ar keliolika metų, tačiau tik pradėtas naudoti pajamoms uždirbti šis turtas bus sunaudotas visas iš karto, o ne palaipsniui jo vertė bus perkelta į naujai gaminamą produkciją. Gali kilti nemažai neaiškumų ar trumpalaikis turtas yra per vienerius metus sunaudojamas įmonės apskaitoje užfiksuotas turtas ar ne. Ir čia į klausimą atsako V. Kazlauskas (2010), teigdamas, jog turta priskiriamam ilgalaikiam ar trumpalaikiam svarbu įvertinti ne tik taip apibrėžiamą laiko veiksnį, tačiau turto vertę, trumpalaikio turto sąnaudas, nes tik šiuos trys veiksnius susieję tarpusavyje galėsime įvertinti koks gi vis dėl to turtas finansinėje apskaitoje priskiriamas trumpalaikiam. Atlikus visų mokslinėje literatūroje minėtųjų trumpalaikio turto apibrėžimų analizę galima teigti, jog trumpalaikis turtas yra

turtas, neviršijantis organizacijoje numatytosios minimalios ilgalaikio turto vertės bei naudojamas ne ilgiau nei vienerius metus ekonominei naudai gauti. Apibendrinant mokslinėje literatūroje pateiktas sąvokas bei vadovaujantis apskaitą reglamentuojančiais dokumentais galima išskirti keturias pagrindines grupes, sudarančias organizacijos trumpalaikį turta (žr. 1 pav).

Kaip teigia mokslininkai, tokie kaip G. Grondskis, V. Boguslauskas (1999), C. Drury (2011), E.F. Brigham, J.F. Houston (2012), trumpalaikis turtas teikia daugiausiai naudingos informacijos apie įmonės finansinės ir investicinės veiklos būklę. Tačiau J. Mackevičius (2005, 2009) tam prieštarauja teigdamas, jog informacija finansinei būklei vertinti imama ne tik iš trumpalaikio turto straipsnių, tačiau iš visų organizacijoje egzistuojančios finansinės ataskaitos – balanso – nuostolių ataskaitose esančių turto, įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo straipsnių. Dažniausiai trumpalaikio turto sąnaudų apskaičiavimas ir vertinimas nėra jau toks paprastas ir nesudėtingas procesas, todėl dažnai ieškoma vis naujesnių, inovatyvesnių trumpalaikio turto sąnaudų kalkuliavimo būdų.

1 pav. Trumpalaikio turto sandara (sudaryta autoriaus remiantis mokslinės literatūros analize ir organizacijos trumpalaikį turta reglamentuojančių dokumentų bei finansinių ataskaitų sandara)

Fig. 1. Structure of current assets (author's compilation consisting on literature analysis and the organization's current assets regulatory and financial statements structure)

Organizacijos trumpalaikio turto sąnaudų analizė itin svarbi įmonei, nes pastaroji gali atskleisti kas vis dėlto organizacijoje labiausiai įtakoja trumpalaikio turto sąnaudas, kokie gaminiai ar paslaugos, atsižvelgiant į trumpalaikio turto sąnaudas, yra pelningiausios, kaip keisis sąnaudos pakeitus gamybos procesą ir panašiai. Tik tinkamai parinkta organizacijos sąnaudų kalkuliavimo ir vertinimo sistema leidžia efektyviai valdyti įmonės išlaidas, t.y. jas apskaityti, stebėti, kontroliuoti ir analizuoti. Kaip teigia daugelis mokslininkų, nagrinėjančių trumpalaikio turto sąnaudų apskaitą, visų šiuo metu egzistuojančių būdų ir metodų paskirtis yra padėti efektyviai valdyti organizacijos išlaidas. Sąnaudų apskaitos būdai yra skirstomi į tradicinius ir moderniuosius. Tradiciniai sąnaudų apskaitos būdai – procesinis ir užsakyminis – egzistavo iki atsirandant žinomiausias moderniajam sąnaudų apskaitos būdai – ABC (veikla pagrįstų sąnaudų apskaita) metodui.

Procesinis sąnaudų apskaitos būdas dažniausiai yra naudojamas gamybinių įmonių, nes sąnaudų apskaita yra vykdoma pagal gamybos procesą, t.y. pagal produkto virtimo iš žaliavos prekę eigą. Procesas šiuo atveju yra lemiamas faktorius nustatantis taisyklės, taigi ir pats apskaitos metodas vadinamas procesiniu. Organizacijos trumpalaikio turto sąnaudų apskaitos metodo pasirinkimą lemia ir tai, jog pagal atsargų apdorojimo laipsnį yra išskiriami trys scenarijai: a) procesas vyksta be atsargų; b) proceso metu atsargos yra baigtinis produktas; c) kuomet atsargos tampa gamybos proceso dalimi. Taigi procesiniam sąnaudų apskaitos būdai būdinga tai, kad:

- nustatoma produkto vieneto savikaina, kuri nėra detalizuojama pagal gaminamos produkcijos serijas;
- produkto vieneto savikaina kalkuliuojama kiekviename proceso etape;
- tiesioginės darbo sąnaudos priskiriamos laikotarpiams.

Užsakyminis sąnaudų apskaitos metodas naudojamas tais atvejais kai nėra tipinės prekės ar paslaugos, kuri gaminama stambiomis serijomis ar nenutrūkstamai, kitu atveju prioritetas teikiamas procesiniam sąnaudų apskaitos būdai. Esminis užsakyminio metodo bruožas yra tai, kad trumpalaikio turto sąnaudos yra skaičiuojamos pagal užsakymus nustatytam produkcijos kiekiui. Remiantis būtent pirmine dokumentacija visos numatytos sąnaudos įskaitomos į gaminio savikainą. Tokiu būdu planinės ir faktinės sąnaudos palyginamos tik pabaigus užsakymą ir tai yra vienas iš pagrindinių šio apskaitos būdo trūkumų. Neretai nėra paprasta atsakyti į klausimą koks įmonėje gamybos tipas ar užsakyminis ar procesinis. Pasirodo,

kad jame randame elementų, tinkamų ir vienam ir kitam apskaitos būdai, todėl nėra visiškai aišku ką pasirinkti - procesinę ar užsakyminę sąnaudų apskaitą. Tokiu atveju naudojamas dar vienas sąnaudų apskaitos būdas, kuris yra užsakyminio ir procesinio metodų derinys. Dažniausiai jis yra taikomas kuomet gaminama itin panaši, bet ne vienu metu produkcija, kuri gaminama partijomis. Apibendrinant galima teigti, jog pagal šį metodą produkto savikaina yra skaičiuojama sumuojant visų operacijų, kurios reikalingos gaminiui pagaminti, sąnaudas.

Veikla pagrįstų sąnaudų apskaitos būdas (ABC) pastaruoju metu tampa itin populiariu ir ima dominuoti nagrinėjant trumpalaikio turto sąnaudas. Kertinė nuostata, kuria grindžiamas šis metodas yra ta, kad pagaminti produktui reikia įvairių veiklų (įvairių veiksmų grupių), kurios nėra įmanomos be sąnaudų. Kitaip tariant, identifiкуotas ryšys, egzistuojantis tarp veiklos ir sąnaudų, įgalino kiek kitaip pažvelgti ir į trumpalaikio turto sąnaudų apskaitą.

Organizacijos finansinės būklės vertinimo gilinimo tikslais galime išvelgti ir kitą skaičiavimų, atspindinčių matematinius santykinių rodiklių vertinimo veiksmus, kelią. Kaip rodo finansinių ataskaitų analizės praktika, dažniausiai analizuojamos įmonės trumpalaikio turto svariausią dalį sudaro tuo metu sandėliuojamos atsargos. Jų apyvartumo spartėjimas gerina įmonės veiklos rezultatus, t.y. kuo didesnis atsargų apyvartumas, tuo efektyvesnis ne tik atsargų valdymas, bet ir didėjantys pardavimai, o tai reiškia ir didesnę įmonės pelningumą.

Kita vertus, šių trumpalaikio turto komponentų sąnaudos gali būti racionalios arba neracionalios ir, apibendrintu atveju, tai identifiкуoti padės specifinis santykinės formos rodiklis – trumpalaikio turto sąnaudos, kurios gali būti apskaičiuojamos iš formulės:

$$m = \frac{M}{q}, \quad (1)$$

kur: M – bendrosios sąnaudos (atsargos),

q – produkcijos (prekių, gaminių, paslaugų) kiekis (gali būti kitas įmonės komercinės – ūkinės veiklos ar finansinės veiklos rodiklis, tarkime pardavimų apimtis ar pelnas) arba tiesiog veiklos rezultatas.

Atsižvelgus į tai, kad organizacijoje esančių atsargų spektras gali būti ganėtinai platus, tuomet pateiktoje antroje formulėje M dedamoji įgauna naują atspalvį ir yra išreiškiama kaip naujųjų kintamųjų suma:

$$M = x_1 + x_2 + \dots + x_j + \dots + x_n, \quad (2)$$

kur x_j – j-os trumpalaikio turto komponento rūšis, $j = 1, 2, \dots, n$

Išskyrus bei identifikavus organizacijoje esančias trumpalaikio turto komponentų rūšis galime papildyti ir pateiktą trečiąją formulę bei užrašyti:

$$m = \frac{M}{q} = \frac{x_1}{q} + \frac{x_2}{q} + \dots + \frac{x_j}{q} + \dots + \frac{x_n}{q}, \quad (3)$$

Organizacijos patirtos dalinės trumpalaikio turto sąnaudos ir veiklos efektyvumas bei sėkminga finansinės analizės plėtotė yra neatsiejamai susiję du veiksniai. Pastarieji yra pagrindiniai elementai, kurie taip rūpi ne tik organizacijos vadovams ar akcininkams, bet ir potencialiems investuotojams. Todėl ir vertinamos ūkinės – komercinės veiklos racionalumo požiūriu metu itin svarbu yra nustatyti m ir q elementų santykinės analizės ribas, tikėtiną m lygį, kartu įvertinant ir M apimtį. Jeigu priimsime prielaidą, kad m yra q funkcija, tuomet tolimesniuose matematinuose – statistiniuose skaičiavimuose galime remtis ir regresinės analizės metodu. Kadangi pateiktose matematinėse lygčių išraiškose yra išvelgiamas tiesinės priklausomybės atvejis, regresijos lygtis bendroju atveju gali būti užrašyta taip:

$$m = \alpha_0 + \alpha_1 x_i + \varepsilon, \quad (4)$$

kur x_i – i-jo varianto gaminių (kitokio veiklos rezultato) apimtis, α_0, α_1 - lygties parametrai.

Būtent toks regresinės analizės metodo pritaikymas šiame organizacijos trumpalaikio turto sąnaudų tyrime yra unikalūs ir įgalinantys atlikti tolimesnius tyrimus, o sudarytas trumpalaikio turto įvairių dedamųjų identifikavimas ir pastarųjų įvertinimas yra vienas iš pagrindinių tolimesnio tyrimo plėtotės elementų. Visgi, čia vertėtų atsižvelgti į regresinės analizės metodo bruožus. Regresijos lygtys turi apibrėžimo sritį - požymio reikšmių zoną, kurioje jos tinka. Tiesinė priklausomybė išlieka ribotame intervale. Didėjant x vertei, \bar{y} ima kisti vis mažiau, todėl tiesė horizontalėja ir galiausiai virsta kreive. Tai būdinga daugeliui požymių. Aptariamu atveju, pilna regresija gali būti užrašyta taip:

$$\bar{y} = a_{yx} + b_{yx} x. \quad (5)$$

Kita vertus, regresinės analizės metodo ypatumus aptariantys mokslininkai literatūroje dažniausiai išskiria dvejopus regresijos modelius – I ir II tipo regresijos modelius. I tipo regresijos modelis yra labiau tinkamas eks-

perimentinėms situacijoms ir jis esti pagrįstas keturiomis prielaidomis:

Pirmoji prielaida: Nepriklausomas kintamasis x yra išmatuotas be klaidų - t.y., jis yra "tikslus". Tuo tarpu y yra priklausomas kintamasis, atsitiktinis dydis. X kintamumą valdo tyrėjas, jis kinta neatsitiktinai.

Antroji prielaida: Tikėtiną y vertę, atitinkančią tam tikrą x vertę, aprašo tiesinė lygtis $\mu_y = \alpha + \beta x$. Ši lygtis aprašo priklausomybę ir generalinėje aibėje.

Trečioji prielaida: Surinkus atitinkamus duomenis, kurių x požymis fiksuotas, atitinkančios y požymio reikšmės pasiskirsto normaliai ir nepriklausomai viena nuo kitos. Tai atspindi ir papildyta regresijos lygtis:

$$\mu_y = \alpha + \beta x + \varepsilon_i, \quad (6)$$

kur ε_i - normaliai pasiskirstęs nuokrypis nuo regresijos lygties su vidurkiu 0.

Ketvirtoji prielaida: y_x dispersija σ_y^2 nekinta einant išilgai x ašies, ji nepriklauso nuo x . Tai vadinama homoskedastiškumu (angl. homoscedastity).

Labai dažnai empiriniai duomenys neatitinka I-ojo regresijos modelio reikalavimų:

- neretai tiek x , tiek y yra normaliai pasiskirstę duomenys;
- kintamasis x nėra pasirenkamas, tai yra, jo tyrėjas nepasirenka;
- dažnai x nėra y veikiantis veiksnys, jo priežastis.

Toks atvejis, kai abu dydžiai yra atsitiktinai kintantys dydžiai, turime II regresijos modelio atvejį. Jis labiau atitinka stebėjimus, o ne eksperimentus.

Antrajame modelyje kreivė priklauso nuo to ar siekiama nustatyti funkcinę priklausomybę, ar prognozuoti. Pirmajame modelyje vienintelė kreivė (tiesė) tinka abiem tikslams, tačiau reikia nustatyti geriausią vietą kreivei. Šiuo atveju ji yra nustatoma remiantis mažiausių kvadratų principu:

- nubrėžus horizontalią tiesę per (\bar{x}, \bar{y}) eksperimentinių taškų nuokrypiai nuo jos bus minimalūs;
- tuo tarpu tiesinėje regresijoje pasirinkta brėžti ne horizontalią tiesę, o pasvirusią ($y=a+bx$), kad nuokrypiai nuo regresijos tiesės d_{yx} (skaičiuoti lygiagrečiai Y ašiai) būtų minimalūs;
- tiesa, jų suma yra lygi nuliui, todėl skaičiavimui yra vartojama kvadratu suma;
- $\sum (y_i - \bar{y}_x)^2 = \sum d_{yx}^2$ vadinama nepaaiškinta suma arba likučių suma.

Geriausia regresijos tiesė pripažįstama ta, kurios kvadratų suma yra mažiausia. Remiantis šiais rezultatais algebriskai išvedamos regresijos tiesės paskaičiavimo lygtys.

Regresija gali būti naudinga įvairiai ir svarbiausia priežastingumo tyrimams. I-jo modelio atveju kaitaliojant x reikšmingumo vertes yra tiriamas y kintamumas. Jei ryšys yra, tuomet beveik visada galima teigti, kad požymio x kitimas sukelia požymio y tiesinį kitimą. Tačiau tai gali būti ne vienintelė priežastis. II-ojo modelio atveju, kai abu požymiai yra morfometriniai, priežastingumas neįrodomas, nes priežastimis gali būti bet kuris iš abiejų matuotų požymių arba trečias, netirtas požymis. Regresija naudinga ir požymio ryšio

aprašymams. Dažnai sunku nurodyti statistiką a ir b bei parametrų α ir β prasmę. Taip būna, kai regresijos modelis yra empirinis, tiesiog aprašantis ryšį matematiškai. Tuomet regresijos tiesė (kreivė) - tiesiog geriausiai duomenis aprašanti kreivė iš visų tikrintųjų. Regresija itin svarbi ir prognozavimui, o tai yra ir vienas pagrindinių pateisinimų empirinėms regresijoms. Neplėtojant šių pateiktų pastabų, I-asis regresijos modelis yra vienas pagrindinių metodų priežastims nustatyti. Jei x požymio keitimas neveikia y, vadinasi jie nesusiję. Tačiau galimos klaidos dėl mažų imčių. Kita vertus, jis palankus ir veiksmingas trumpalaikio materialaus turto sąnaudų modeliavimui. Tai vaizdžiai parodo ir žemiau esančioje lentelėje pateikiami skaičiavimai.

1 lentelė. Trumpalaikio materialaus turto dalinių sąnaudų skaičiavimas (sudaryta autoriaus)

Table 1. Calculation of short-term tangible assets of the partial cost (author's compilation)

Gamybos variantai	Produkcija, vnt; x_i	Faktinės trumpalaikio materialaus turto sąnaudos, kg; y_i	Teorinės dalinės sąnaudos (suapvalintai), \hat{y}	Trumpalaikio materialaus turto dalinės sąnaudos pagal jo vidutines dalines sąnaudas, \tilde{y}
1	1	8	9	3
2	3	13	12	9
3	4	14	14	12
4	4	16	15	15
5	7	18	18	21
5	10	21	22	30
Iš viso:	30	90	90	90

Lentelėje parodyti kelių organizacijoje numatomų gaminti produkcijos variantų skaičiavimai mažiausiųjų kvadratų metodu, tuomet naudojantis aukščiau pateiktais teoriniais sprendimais, turime naują lygtį: $m = 8,1 + 1,38x_i$. Į pastarąją įrašę faktines trumpalaikio materialaus turto sąnaudas, apskaičiuosime teorines dalines sąnaudas nurodytas lentelės ketvirtojoje skiltyje ir paskutinėje lentelės skiltyje nurodytos trumpalaikio materialaus turto dalinės sąnaudos pagal jo vidutines dalines sąnaudas. Šios visų tiek teorinės dalinės sąnaudos, tiek ir trumpalaikio materialaus turto dalinės sąnaudos pagal jo vidutines dalines sąnaudas bei faktinės trumpalaikio materialaus turto sąnaudos sudaro:

$$m = \frac{\sum_i y_i}{\sum_i x_i} = \frac{90}{30} = 3kg, \quad (7)$$

Iš pateikto praktinio pavyzdžio duomenų išvelgiama, kad, palyginus su \hat{y} , geriau atitinka y_i . Taigi, I tipo regresijos modelis yra tikslesnis ir labiausiai atitinka fak-

tines trumpalaikio turto sąnaudas. Tačiau reikėtų pastebėti, kad tiek taikant I regresijos modelį, tiek ir antrąjį II regresijos modelį galutiniai trumpalaikio turto sąnaudų kiekiai sutampa.

Taigi šio matematinio organizacijos trumpalaikio turto sąnaudų modelio pagalba įmonė galėtų gana tiksliai planuoti trumpalaikio turto sąnaudas. Remiantis modelio pagalba gauta informacija įmonės vadovai galėtų planuoti vis dėlto kokį gamybos procesą yra naudingiau pasirinkti, planuoti sąnaudas bei jas sumažinti ar optimizuoti gamybą.

Išvados

Didėjant trumpalaikio turto reikšmei įmonės veiklos analizės srityje didėja ir būtinybė ieškoti naujų trumpalaikio turto sąnaudų vertinimo būdų. Tačiau trumpalaikio turto sąnaudų vertinimo būdų ieškojimo reikalingumas matomas iš vadovybės, akcininkų ar potencialių investuotojų reikalaujamų veiklos analizės rodiklių skaičiaus. Taip pat įmonės dažnai susiduria su trumpalaikio turto sąnaudų

didėjimo problemomis, todėl šios srities detalesnis nagrinėjimas yra aktualus esant šių dienų verslo sąlygoms.

Moksliniame straipsnyje pateikto tyrimo metu nustatyta, kad trumpalaikio turto sąnaudų analizės modelio sudarymui panaudoti statistiniai regresiniai modeliai, kuriuos galima panaudoti ne tik trumpalaikio turto sąnaudų vertinimui, bet ir kitų finansinių ataskaitų įvertinimui bei kitų panašių į šį modelį sudarymui ir vertinimui.

Atliktas trumpalaikio turto sąnaudų vertinimas, kuris dažniausiai įmonės balanse užima gana didelę santykinę dalį, sąnaudų analitiniai tyrimai parodė, kad norint modelį sudaryti ir kad jis tinkamai veiktų reikalingas keturių prielaidų vertinimas. Šios prielaidos parodo galimas trumpalaikio turto sąnaudų vertinimo perspektyvas, taip pat įgalina įvardinti kaip santykiniai rodikliai gali parodyti įmonės ūkio racionalumą ir struktūrinius pokyčius.

Atliktas trumpalaikio materialaus turto dalinių sąnaudų skaičiavimas parodė, kad mūsų nagrinėjimas I regresijos modelis tiksliausiai apskaičiuoja trumpalaikio materialaus turto sąnaudas, kurios mažiausiai skiriasi nuo faktiškai patirtų trumpalaikio materialaus turto sąnaudų. Šio regresinio modelio taikymas praktikoje būtų nemenka pagalba vadovams planuojant ir organizuojant įmonės veiklą, planuojant išlaidas į gamybą ir gamybos procesų pasirinkimą.

Literatūra

- Banerjee, B. 2005. Financial policy and management accounting, 7 th edition. Prentice – Hall of India Private Limited
- Bhimani, A., Horngren, C.T., Datar, S.M., Rajan, M.V. 2011. Management and cost accounting 5 th revised edition. Financial Times Prentice Hall
- Brigham, E.F., Houston, J.F. 2012. Fundamentals of financial management. South – Western Cengage Learning.
- Bukevičius, J., Žaptorius, J. 2009. Apskaitos pagrindai. Vilnius: Technika.
- Deegan, C. 2003. Financial Accounting Theory, Roseville, NSW McGraw-Hill.
- Drury, C. 2011. Cost and management accounting 7 th revised edition. Cengage Learning EMEA
- Ehrhardt, M.C., Brigham, E.F. 2011. Financial management: theory and practice, 13 th edition. South – Western Cengage Learning.
- Grondskis, G., Boguslauskas, V. 1999. Tradicinių savikainos kalkuliavimo sistemų modifikavimas išlaidų valdymo ir analizės tikslais. Inžinerinė ekonomika, Nr.3. Kaunas: KTU.
- Grondskis, G., Boguslauskas, V. 1999. Išlaidų kalkuliavimas ir valdymo apskaita: naujos galimybės ir perspektyvos. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai, Nr. 12.
- Grondskis, G. 2000. Integruotas įmonės kaštų apskaitos modelis. Daktaro disertacija. Kaunas: KTU.
- Ivanauskienė, A. 2006. Buhalterinės apskaitos pagrindai. Vilnius: TVM.
- Kalčinskas, G. 2010. Buhalterinės apskaitos pagrindai. Vilnius: Pačiolis.
- Kazlauskas, V., Liubickienė L. 2010. Apskaita vadybininkui. Vilnius: TVM.
- Lakis, V. 2001. Gamybos išlaidų mažinimas – vienas iš konkurencingumo didinimo būdų. Lietuvos ūkio konkurencingumas. Vilnius: VU.
- Mackevičius, J. 2003. Valdymo apskaita: koncepcija, metodika, politika. Vilnius: TEV.
- Mackevičius, J. 2005. Įmonių veiklos analizė. Informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas. Vilnius: TEV.
- Mackevičius, J. 2009. Finansinių ataskaitų auditas ir analizė: procedūros, metodikos ir vertinimas: monografija. Vilnius: TEV.
- Mackevičius, J., Valkauskas R. 2010. Integruota įmonės finansinės būklės ir veiklos rezultatų analizės metodika. Verslas: teorija ir praktika. Vilnius: VGTU.
- Riahi-Belkaoui, A. 2004. Accounting theory. Thomson University of Illinois.
- Rudžionienė, K. 2009. Finansinių ataskaitų elementų įvertinimo būdai viešojo ir privataus sektoriaus apskaitoje. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos. Šiauliai: ŠU leidykla.

ORGANIZATION CURRENT ASSETS COST MODELING: THEORETICAL ASPECT

L. Giriūnas, R. Valkauskas

Abstract

In order to assess the organizations financial status is the major challenge of current assets and is in the cost analysis. Current assets are one of the major organizations of the financial condition and performance indicators to measure and it costs for modeling is becoming increasingly important in the field of financial analysis. A scientific study reported that current asset in the cost accounting is quite complex, and the latter to the accounting model is not trained in assessment techniques and methods. Organizations current assets cost modeling methodology shall be based on quantitative and statistical methods the practical applicability is illustrated by specific examples. The theoretical current assets the cost modeling techniques and scholars business leaders and other interested persons may be quite easy and usually applied to financial analysis in practice.

Keywords: current assets, cost analysis, modeling, financial reporting assessment.